

Stari Zavjet: Petoknjižje...

p. Niko Bilić, SJ
www.amdg.eu
(amdg.eu/hkvrrp)

Svi puci neka te slave,
tebe Svevišnji (Ps 67)

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

1

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

2

Biblija na Uskrs

- “Počevši od Mojsija i svih proroka... što ima o njemu” (Lk 24,27);
“otvara nam Pisma” (v32)
  - Trostruki preokret: Oči (v16,31), srce (v25,32), govor (v17,29)
  - Trostruki rezultat: osjećaj (v32), povratak, zajedništvo (v33)
- “Sve što je u Zakonu, Prorocima i Psalmina
  - o meni napisano” (Lk 24,44)
- “otvori im pamet da razumiju PISMA” (v45)

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

3

Ključ: Učitelj i Sveto pismo

- *γέγραπται* [gegraptai]- pisano je tri kušnje u pustinji:
  - čovjek ne živi samo o kruhu (Pnz = *Ponovljeni zakon* 8,3);
  - Ne iskušavajte Boga svoga (Pnz 6,16, LXX=*Septuaginta* jd.)
  - Njemu iskazuj štovanje (Pnz 6,13)
- νόμος και προφεταιί [nomos kai profetai]- Zakon i Proroci
  - ispuniti (Mt 5,17)
  - zlatno pravilo (Mt 7,12)
  - prva zapovijed (Mt 22,40)

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

3

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

4

Kako biti sretan

- Ps 1,1: blaženstvo ljudske osobe
  - Pravednik (v5s), užitak, meditacija (v2)
  - Zakon-Tora תורה – Pouka/Uputa (od ירה *jarâ* v2)
  - Poznat Bogu v6
  - Simbol: drvo (od Post do Otk)
- Zlotvor
  - Savjetuje (v1)
  - Stanište tračarâ (v1)
  - Simbol: pljeva (v4)

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

5

Stari savez

- “Ova je čaša *novi savez* u mojoj krvi” (1 Kor 11,25=Lk 22,20)
  - Usp. Jr 31,31
- “Stari zavjet” 2 Kor 3,14
- ברית (*b'rît*)= διαθηκη (*diathêke*) = savez = “zavjet”
  - Vetus Testamentum > europski jezici
  - Obveza, ne samo oporuka
- Savez na Sinaju (Izl – Br)
  - “krv saveza” Izl 24,8 usp. Mt 26,28; Mk 14,24

Posljednja večera
Pascal-Adolphe-Jean
DAGNAN-BOUVERET
Privatna zbirka

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

5

04.10.12.

amdg.eu/hkvrrp01.ppt

6

Razvoj kanona

- Hebrejska biblija – “proto-kanon”
TaNaK: *Tôrâ, N^obi’im, K^ctubim*
Zakon, Proroci, Spisi
- Septuaginta – “deuterokanon”
  - Nov jezik
  - raspored (“logički”: prošlost, sadašnjost, budućnost i kronološki: npr. Ruta)
  - knjige: 7 knjiga + dodatci u Dn i Est
    - Teološki naglasci (svetost, David i hram...)
- Vulgata (sv. Jeronim, 4. st.): latinski, redakcija prema izvoru + NZ

04.10.12.

amdgeu hkvrrp01.ppt

7

U početku (Post 1,1-2,4a)

Lucas Cranach, Stvaranje 1534

- riječ = stvarnost
  - “neka bude” > “i bi”
    - svjetlo v3, svod v6...
    - “i reče Bog” > “i bi tako” 6x
- Bog stvara: ברא *bara’* - sve: 2,3
  - nebo i zemlja (1,1; 2,4);
  - morske životinje i ptice (v21);
  - čovjek (3x v27; 3x 5,1s; 6,7);
- daje ime: v5.8.10
- blagoslivlja: v22.28 (5,2; 9,1); 2,3

04.10.12.

amdgeu hkvrrp01.ppt

8

Povjerenje

- שבע *šb’* – prisegnuti *nišba’* – sedam *šib’â*
- Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19. 20-23.24-31; 2,1-4
- Refleksija i procjena:
  - “i vidje” – “dobro je” טוב *tob*: koliko puta? (Post 1,4.10.12.18.21.25.31)
    - Na što se odnosi?
  - Zaključak: “ ” – “ ” v31

09.10.12.

amdgeu hkvrrp01.ppt

9

Kozmos i anthropos

Stvaranje u Post 1s - Dvije perspektive

Post 1,1-2,4a
makrokozmos
“nebo i zemlja”

Post 2,4b-25
mikrokozmos
“čovjek”

Podrijetlo čovjeka

- אדם *‘adam* “čovjek” i “Adam”
- Božje stvorenje
  - “načinimo!” – plan 1,26
  - “prah od zemlje (*‘adamâ*)” – “dah života” od Boga 2,7
- šestog dana
  - kad i bića na kopnu (1,24)
  - “veoma dobro” (1,31)
  - “djelo dovršeno” (2,2);
- Božji povjerenik
  - קרא *qara’* prozvati:
  - Živa bića 2,19
  - Eva (2,23); 3,20
    - usp. 1,5.8.10
- רדד *radâ* – gospodariti (Post 1,26.28)
  - מַשַּׁל *mašal* (16s)
  - >> עבד *‘abad* obrađivati, opsluživati (2,5.15); שמר *šamar* čuvati, održavati (2,15)
  - “napunite zemlju” v28 ⇔ “napunite vode morske” v22

04.10.12.

amdgeu hkvrrp01.ppt

11

Slika Božja – jedina

- צלם אלהים (Post 1,27; 9,6)
  - Ne kumir (Usp. Izl 20,4); “Bogu Božje”
  - kao dijete roditelju 5,3
  - Blagoslovljen (1,28; 5,2 + 9,1)
  - ברא *bara’* 3x v27 (+ 3x 5,1s; 6,7)
  - Kao za cijeli svemir (1,1; 2,3s)
  - Zajedništvo
    - načinimo! 1,26 > stvori ih v27
      - Nije dobro da je sam (2,18)
      - איש \ אשה *‘iš/‘iššâ*: on – ona (2,23)
  - Ti ćeš biti blagoslov (12,2)
- Budite plodni, rastite 1,28
  - Rod donijeti Iv 15,16
    - Tko ostaje u meni 15,5
    - Ovime se proslavlja Otac 15,8
  - mjera uzrasta punine Kristove Ef 4,13

04.10.12.

amdgeu hkvrrp01.ppt

12

Različite predaje

- na temelju razlika u tekstu
- i radi traženja izvornika:
- četiri predaje, odn. četiri izvora:
  - jahvistička (J) – npr. Post 2: slikovitost, antropomorfne slike o Bogu, čovjekov običan život, grješnost
  - elohistička (E) – Bog = אלהים Elohim
  - deutoronomistička (D) – stil i poruka Pnz
  - svećenička (P) – npr. Post 1: red, brojevi, uzvišenost Božja, kult (jutro,večer = jutarnja i večernja žrtva)
- dva kompozicijska sloja: D i P